

Навчальна дисципліна:
Професійний спорт у сучасному
суспільстві

Години : 2

ЛЕКЦІЯ № 1

Тема: Професійний спорт як тенденція розвитку сучасної цивілізації

ПЛАН:

- 1.Глобалізація суспільства та сучасний спорт .
- 2.Соціальна природа професійного спорту та умови
Його функціонування у світовій практиці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Професійний спорт : [учебник для студентів вищих навчальних закладів фіз. Воспитания и спорта] /под общ. ред. С. И. Гуськова, В.Н. Платонова.- К.:Олимпийская литература, 2000.-392с.
2. Гуськов С.И. Государство и спорт (О государственной политике зарубежных стран в области физического воспитания и спорта)/ С.И. Гуськов. – М., 1996.-176с.
3. Борисова О.В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса): монография.- К.: Центр учебной литературы , 2011.-312с.
- 4.Сушко Р.О. Развитие спортивных игр в условиях глобализации (на матеріалі баскетболу): монографія. _ К.: Центр учебной литературы, 2017. – 360с.

1.Спорт в історії розвитку цивілізації завжди займав важливе місце і слугував основою для зміцнення іміджу на всіх рівнях та етапах розвитку суспільства та держави. Значимість виступів спортсменів і збірних команд на міжнародній арені виступає суттєвим фактором національного престижу. Це зумовлює зростаючий науковий інтерес до аналізу загальних основ управління, економіки, юридичного права, кадрового , матеріально-технічного, науково-методичного, медичного забезпечення тренувального процесу. З огляду на це політика розвитку спорту вищих досягнень спрямована на пошук оптимальних моделей управління спортом у державі.

Важливо враховувати , що комерціалізація сучасного спорту зумовила зміни питомої ваги професійного компоненту в загальній системі спорту зі спрямованістю до максимальної результативності , технічності, естетичності та видовищності.

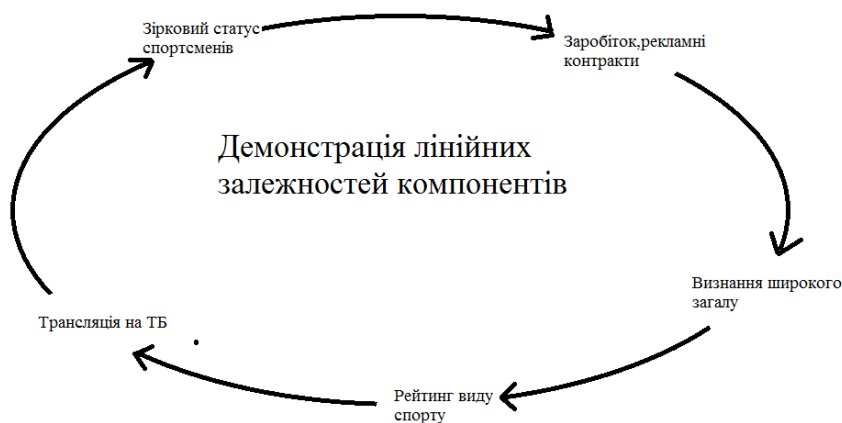
Крім того, однією із основних тенденції розвитку сучасного суспільства є глобалізація , унаслідок якої визначними особливостями функціонування сучасного спорту є: інтеграція в систему ринкової економіки , міграція спортсменів і тренерів , формування потужного транснаціонального ринку спортивного обладнання та екіпіровки , інформаційний та ідеологічний виміри.

Глобалізація , за визначенням науковців , є процесом всесвітньої економічної , політичної , культурної інтеграції та уніфікації. Це об'єктивний процес, що має системний і планетарний характер , охоплює всі сфери життя і суспільства . Його початком в історичному розрізі були торгові зв'язки між першими імперіями нашої цивілізації. Прихильники глобалізації звертають увагу на можливість значного прогресу за рахунок розповсюдження інформації, а представники протилежної думки підкреслюють небезпечність процесу для національних культурних традицій та поглиблення соціального розшарування населення.

Інтерес до організації спортивних змагань характерний не тільки для нашого часу. Зокрема, професіоналізація давньогрецького спорту не була випадковістю, вона відповідала закономірним наслідкам зміни як політичної, економічної та соціальної сторін життя суспільства , так і його еволюції. У спорті, як специфічної частини культури суспільства , відбуваються ті ж самі процеси, що і в інших сферах суспільного життя : в науці, релігії , юриспруденції, мистецтві, в яких вони почались значно раніше і до нашого часу в основному завершилися.

Апогей організації змагань поступово наростає, починаючи із епохи індустріалізації до інформаційного суспільства. Проведення спортивних заходів стало особливою сферою політики, яка отримала широку підтримку та користується схваленням майже всіх етнокультурних, соціальних, професійних, релігійних і вікових груп.

Інтернет і телебачення дозволяють переглядати будь-які спортивні змагання, не зважаючи на час і країну трансляції. Переваги глобалізації в цьому сенсі очевидні. На сьогодні є доведеним факт, що найшвидше втрачають популярність ті види спорту, які мають найменші часові показники телевізійних трансляцій. Сучасний етап розвитку спорту має лінійну залежність: чим нижчий рейтинг спорту серед людей, тим менші показники телевізійних трансляцій і, як наслідок тим менший зарібок і визнання зірок з цього виду спорту, тим менше людей віддають перевагу цьому виду спорту для систематичних занять і вболівальницьких симпатій.

Про ступінь впливу глобальних чинників на спорт переконливо свідчить той факт, що перед початком ігор 19-ої Олімпіади у Пекіні свою стурбованість висловив МОК, за даними якого близько 100 спортсменів безпосередньо перед Олімпіадою змінили громадянство. Їх рішення було пов'язане з пошуками кращих умов життя, більш високих зарібок і можливості виступати на міжнародних змаганнях високого рангу. Наприклад, гравці професійних баскетбольних ліг США Д. Холден і Б. Хеммок, що виступали за російські клуби отримали шанс потрапити на змагання такого рівня лише змінивши своє американське громадянство на російське. А з 68-ми спортсменів, що представляли Туреччину, 11- вихідці з колишнього СРСР, з яких 3 - українські плавці, що змінили навіть слов'янські прізвища на турецькі аналоги. Проте, потрібно зазначити, якщо йдеться про нетривалий

час професійної кар'єри спортсменів і про реалізацію їх амбіцій , а також необхідний рівень фінансування для проведення навчально-тренувальних зборів у кращих світових центрах підготовки, науково-методичного забезпечення, медичного та фармацевтичного обслуговування, гідний рівень заробітної плати, то це єдиний шанс взяти участь у найперспективніших змаганнях планети. Разом з тим, якщо ж йдеться про патріотизм і гордість за свою країну, то тут виникають двозначні трактування , але спорт як продукт не може розвиватись осторонь процесів глобалізації, як і інші сфери діяльності суспільства.

Отже, як і у будь-якій іншій сфері, процес глобалізації по-різному впливає на спорт. Особливостями позитивного впливу можна визначити такі:

- 1) Підвищення рівня підготовленості та спортивної майстерності спортсменів за рахунок посилення конкуренції при їх міграції в інші клуби, команди, країни;
- 2) Отримання можливості спортсменам брати участь в офіційних міжнародних змаганнях високого рівня;
- 3) Підвищення рівня конкуренції в офіційних міжнародних змаганнях де беруть участь спортсмени найвищої кваліфікації;
- 4) Отримання можливості за рахунок спорту підвищити рівень матеріально-фінансових умов життя;
- 5) Підвищення цікавості до тих видів спорту, в яких якісна конкуренція привертає увагу глядацької аудиторії, підвищує рейтинги телевізійних трансляцій;
- 6) Заохочення до самостійних занять спортом, здорового способу життя широких верств населення за рахунок кумирів, зірок світового спорту.

До негативних наслідків глобалізації спорту можна віднести наступні чинники:

- 1) Втрата патріотизму та гордості за свою країну або спортивний клуб;
- 2) Виключно фінансова мотивація спортсменів;
- 3) Неконтрольована селекція спортсменів, що призводить до дисбалансу в складі команди. В наслідок цього знижується

рівень загальнокомандної підготовленості. Застосування нерациональних тактичних схем, зміна командної тактики під нових «зірок» призводить до зниження спортивних результатів та якості гри, до посилення процесів міграції спортсменів;

- 4) Можливість придбання досвідченого і добре підготовленого спортсмена чисто виключає необхідність підготовки власного якісного резерву;
- 5) Концентрація висококваліфікованих гравців у провідних і фінансово спроможних клубах(країнах) призводить до штучного посилення ліг і, тим самим, провокує спортсменів до зміни клубів задля отримання можливості якісної змагальної практики;
- 6) Концентрація висококваліфікованих гравців у провідних клубах, лігах(країнах) знижує спортивний рівень інших. Це призводить до зниження рівня конкуренції та занепаду виду спорту в країні взагалі.

Отже, спорт вищих досягнень у перспективі говоритиме однією мовою: теорії та методики підготовки, умовами регламентів змагань і трансферів провідних гравців, а його соціальний статус вимірюватиметься не тільки глядацькою зацікавленістю, а й сумами відрахувань за телевізійні трансляції та гонорами провідних спортсменів.

2. На сьогоднішньому етапі свого розвитку спорт функціонує в різних напрямках. Так, американські соціологи виділяють 3 складові спорту: простий спорт або «спорт для всіх»; організований спорт (спорт вищих досягнень); професійний спорт.

Інші науковці виокремлюють наступні форми спорту: офіційний спорт, спрямований на проведення спортивних змагань; неофіційний спорт, завдання якого є мимовільні ігри і відпочинок; спорт, як частина організації часу в закладах і організаціях заняття спортом у школах, військових частинах або на підприємствах. На їх думку, професійний спорт відноситься до сфери розважального бізнесу.

Відповідно з класифікацією Л.Матвеева, виділяють такі типові спрямування спорту, як «масовий спорт» та «великий спорт». В межах «великого спорту» (спорт вищих досягнень) відмічається поділ на професійно-комерційний (галузь бізнесу) та професійний супердосягнень

(спорт істинно найвищих досягнень). И. Переверзин вважає, що сучасний спорт вищих досягнень , у тому числі й олімпійський,- це змішаний спорт, суб'єктами якого є як спортсмени-аматори, так і спортсмени-професіонали.

В Україні притримуються точки зору В. Платонова і С. Гуськова, відповідно якої спорт розподіляється на масовий (народний); олімпійський; професійний. Автори при цьому виділяють деякі відмінні особливості професійного спорту:

- 1) Орієнтація на розвиток ти видів спорту, за допомогою яких можна отримати великі прибутки або, як мінімум, забезпечать покриття власними прибутками усіх витрат;
- 2) Бажання організацій професійного спорту забезпечити створення і підтримку на змаганнях атмосфери жорстокої конкуренції;
- 3) Формування спортивної еліти;
- 4) Наявність достатньо ефективної та постійно вдосконалю вальної системи захисту спортсменів;
- 5) Експансія американського професійного спорту в інші країни;

Крім того,різниця між професійним та олімпійським спортом простежується в системі відбору спортсменів, їх підготовки і контролю, в системі змагань, змісту змагальної діяльності, управління спортсменами і командою в умовах змагань. На сучасному етапі спостерігається взаємодія професійного та олімпійського спорту, яка здійснюється шляхом залучення талановитих і видатних спортсменів в число професіоналів, а також спільна участь спортсменів у змаганнях.

Таким чином, суттєвий вплив на розвиток сучасного спорту чинять процеси комерціалізації та професіоналізації. Особливо яскраво проявились вони у США. С. Гуськов виділив три етапи в розвитку американського професійного спорту: 1869-1920р.р., 1930-1970 та починаючи з 1980р. по дійсний час. Ці етапи мають свої особливості. На першому з них основними факторами розвитку професійного спорту є : урбанізація, індустріалізація, розвиток комунальної та транспортної систем, зростання прибутків населення, нові культурні запити. На другому етапі сформовані організаційні основи, система фінансування, правове регулювання. У цей період спостерігається швидкий темп зростання популярності професійного спорту та його прибутків, інтерес телебачення,

зміна ціннісних орієнтацій професійного спорту, які і визначили розвиток даного спрямування спорту як шоу-бізнеса. На третьому етапі відмічається подальше зростання популярності і підвищення рівня відвідування змагань, зростання прибутків професійних ліг і команд, неконтрольоване зростання заробітної плати спортсменів, підвищення значущості нового джерела фінансування – ліцензійної діяльності, розвиток спортивного гемблінга (отримання задоволення через азартні ігри), підвищення впливу телебачення, через розвиток кабельного і супутникового телебачення, корпоративне володіння професіональними командами, розвиток асоціацій гравців і тренерів, інтернаціоналізація професійного спорту, розширення ліг в ігрових видах спорту, підвищення майстерності спортсменів, застосування спортсменами допінгу.

На сьогодні виокремлюють три моделі функціонування професійного спорту: американську, європейську, азіатську/латиноамериканську.

Система організації та управління професійним спортом у США є класичною моделлю, де професійний спорт – не залежить в економічному відношенні від держави, але разом з тим знаходиться під її контролем. Закони і трудове законодавство країни склали систему юридичних обмежень для професійного спорту. Саме через правове регулювання і визначається в США вплив держави на професійний спорт. Професійний спорт як спортивний шоу-бізнес функціонує і розвивається в межах існуючих економічних відносин.

Однак він має відмінні особливості порівняно з іншими видами ділової активності, а саме:

- 1) Спільне ведення бізнесу спортивними командами, об'єднаними в лігу;
- 2) Конкуренція тільки на змаганнях;
- 3) Особливе застосування закону Шермана стосовно спортивного бізнесу, а також специфіка трудових відносин у ньому.

Отже, визначальними характеристиками американського професійного спорту стали головні риси приватного підприємництва – бажання досягнення як найбільшого прибутку, а ототожнення цінностей спорту і суспільства – це ототожнення цінностей спорту і бізнесу.

На відміну від американських, європейська модель професійного спорту характеризується тим, що фінансування здійснюється за участі

держави у вигляді місцевих органів влади і регламентується державними законами про спорт.

Азіатською/латиноамериканською моделлю професійного спорту є розвиток його переважно на державній основі. Однак власниками клубів можуть бути як приватні, так і державні організації, яким дозволена комерційна діяльність.

Сучасний професійний спорт функціонує у двох напрямках_ комерційно-спортивному та спортивно-комерційному. У наслідок цього, існує і два види підприємництва в спорті: 1) комерційно-спортивне (американський шлях); 2) спортивно-комерційне (європейський шлях). Вони мають як загальні, так і відмінні риси:

Параметр	Комерційно-спортивне підприємництво	Спортивно-комерційне підприємництво
МЕТА	Отримання прибутку	Створення економічних умов для розвитку виду спорту
СТРУКТУРА А ПРИБУТКІ В	Переважають «ринкові» джерела	Поряд з «ринковими» джерелами використовуються державні кошти
В И Д МАРКЕТИГ У	Традиційний	Соціально-етичний

Професійний спорт, не дивлячись на високий рівень майстерності спортсменів, перестав бути спортом в істинному розумінні цього слова, а став різновидом розважальної індустрії. Отже, з метою ефективного розвитку професійного спорту в будь-якій країні необхідна наявність певних соціально-економічних умов, а саме:

- 1) Високий рівень життя в країні, який дозволяє населенню витратити значну частину своїх прибутків на відпочинок, розваги, включаючи спорт;
- 2) Джерела фінансування, які не тільки дозволяли б покривати витрати на його розвиток, але й приносили прибуток;
- 3) Наявність спортивних споруд достатньої кількості глядацьких місць та гарними умовами для глядачів;

- 4) Популярність виду спорту серед населення, яке відносилось до нього як до розважального видовища;
- 5) Наявність правової та соціальної захищеності спортсменів та тренерів.